

บทที่ 5

การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

ในการพัฒนาการจัดการขยะของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี นี้ ขอเสนอ เป็น 6 ตอน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา
4. การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี
5. ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี
6. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

คำถามการวิจัย

จะสามารถพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยในระยะที่ 3 นี้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะจะเป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนสำคัญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะมาร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของ สำนักทางหลวงที่ 10 ดังนั้น จึงใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. กรอบการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 3 นี้ ใช้กรอบการวิจัยตามแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย

ดังนี้

1.1 การคัดแยกขยะมูลฝอย

1.2 การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการทำปุ๋ยหมัก

2. ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา จำนวน 13 คน ประกอบด้วย

2.1.1 เจ้าหน้าที่ดูแลประจำอาคารสำนักงาน จำนวน 4 คน

2.1.2 เจ้าหน้าที่ดูแลสนามและสวนหย่อม จำนวน 7 คน

2.1.3 เจ้าหน้าที่ที่พักอาศัยบ้านพักของสำนักทางหลวงที่ 10 จำนวน 2 คน

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

2.2.1 คณะกรรมการประเมินกิจกรรม 5 ส ของสำนักทางหลวงที่ 10

จำนวน 3 คน

2.2.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนก่ายาน จำนวน 1 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่เป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของสำนักทางหลวงที่ 10 ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 โดยตรงเกิดการพัฒนาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาจริง (interactive learning through action) โดยการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการทำปุ๋ยหมักซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามข้อเสนอของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญในการพัฒนาเป็นวิทยากร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี ไปเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ของการพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ดังรายละเอียดในตาราง 11 (บทที่ 4)

การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

ดังที่กล่าวในบทที่ 4 แล้วว่า เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องของพฤติกรรมส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับโอกาสและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องดำเนินการในส่วนของการสร้างโอกาสและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามบริบทของปัญหาและพื้นที่ ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 ในครั้งนี้ จึงเน้น “ยุทธศาสตร์การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อกับการคัดแยกขยะและสร้างโอกาสสำหรับเรียนรู้และปฏิบัติการจริงในการทำปุ๋ยหมัก” เป็นสำคัญ โดยเชื่อว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักทางหลวงที่ 10 ที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคัดแยกขยะและเกิดการเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยหมักแล้ว จะนำไปสู่การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป ซึ่งในยุทธศาสตร์นี้ จำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการการพัฒนา โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความมีประสิทธิภาพ และความเป็นไปได้เป็นสำคัญ ซึ่งผลจากการ

ประชุมกลุ่ม (การวิจัยในระยะที่ 2) ที่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาดัดสันใจเลือกโดยใช้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นพื้นฐานในการพิจารณา (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 4) นั้น สามารถสรุปวิธีการและกิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานหลวงที่ 10 ที่สำคัญ โดยในแต่ละวิธีการและกิจกรรมพัฒนานั้น มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การคัดแยกขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการทำปุ๋ยหมัก จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานหลวงที่ 10 ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจสามารถคัดแยกขยะมูลฝอยและทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ใบหญ้าได้เอง ซึ่งการฝึกอบรมจัดขึ้นในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2550 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ บริเวณบ่อทิ้งเศษใบไม้ใบหญ้าของสำนักงานหลวงที่ 10 โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1.1 วิทยากร ผู้วิจัยได้เรียนเชิญนายทองใบ สิงสีทา เป็นวิทยากรในการฝึกอบรมดังกล่าวเนื่องจาก นายทองใบ สิงสีทา เป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยและการทำปุ๋ยหมัก อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ปฏิบัติจริงและใช้ปุ๋ยหมักรวมถึงมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้อีกด้วย

1.2 พิธีเปิดการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้เรียนเชิญผู้อำนวยการสำนักงานหลวงที่ 10 เป็นผู้กล่าวเปิดการฝึกอบรม ซึ่งผู้อำนวยการฯ ได้กล่าวทักทายผู้เข้ารับการฝึกอบรมและแสดงความชื่นชมกับความตั้งใจของทุกคนที่อยากมีส่วนร่วมและอยากเรียนรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะและการทำปุ๋ยหมักในครั้งนี้ อีกทั้งยังแจ้งให้ทุกคนทราบว่าเพื่อเป็นการสนับสนุนเรื่องการพัฒนาตนเองในเรื่องอาหารหลังจากที่ทุกคนร่วมกันฝึกคัดแยกขยะและฝึกทำปุ๋ยหมักจนสามารถนำไปใช้ได้จริงแล้ว ทางผู้อำนวยการฯ ยินดีที่จะติดต่อผู้รับซื้อของเก่าเข้ามารับซื้อขยะที่คัดแยกและยินดีให้นำปุ๋ยหมักที่ร่วมกันทำไปใช้ประโยชน์ที่บ้านของตนได้อีกด้วย ซึ่งสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกคนเป็นอย่างดี

1.3 เนื้อหาการฝึกอบรม

วิทยากรได้ชวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมพูดคุยถึงการคัดแยกขยะมูลฝอย และการทำปุ๋ยหมัก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 การคัดแยกขยะมูลฝอย

1.3.1.1 ความหมายของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ทั้งย่อยสลายได้และไม่ได้ ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษผ้า เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร รวมไปถึงมูลสัตว์ ซากสัตว์ ฟันละออง เศษวัสดุต่างๆ ที่ทิ้งจากที่พักอาศัยสถานที่สาธารณะ ถนน อาคาร ตลาด และโรงงานอุตสาหกรรม

1.3.1.2 ประเภทของขยะมูลฝอย

1) ขยะเปียกหรือขยะสด (garbage) มีความชื้นปนอยู่มากกว่าร้อยละ 50 จึงติดไฟได้ยากส่วนใหญ่ได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผัก และผลไม้จากบ้านเรือน ร้านจำหน่ายอาหารและตลาดสด รวมทั้งซากพืชและสัตว์ที่ยังไม่เน่าเปื่อย ขยะประเภทนี้จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นเนื่องจากแบคทีเรียย่อยสลายอินทรีย์สาร นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคโดยติดไปกับแมลง หนู และสัตว์อื่นที่มาตอมหรือกินเป็นอาหาร

2) ขยะแห้ง (rubbish) คือ สิ่งเหลือใช้ที่มีความชื้นปนอยู่น้อย จึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น จำแนกได้ 2 ชนิด คือ ชนิดที่เป็นเชื้อเพลิงเป็นพวกที่ติดไฟได้ เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ เศษหญ้า เศษใบไม้ กิ่งไม้แห้ง และชนิดที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษโลหะ เศษแก้ว เศษก้อนอิฐ

3) ขยะอันตรายหรือขยะพิษ เป็นของเสียที่เป็นของแข็งซึ่งมีอันตรายสูง เช่น หลอดไฟฟ้า แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ ยารักษาโรคที่หมดอายุ เป็นต้น

1.3.1.3 ประโยชน์ของการคัดแยกขยะมูลฝอย

การแก้ปัญหาขยะมูลฝอยที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม โดยเน้นที่การลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่คนไม่ต้องการแล้วทิ้งไป แต่ความจริงแล้วภายในตัวของขยะมูลฝอยนั้นยังคงมีสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่บ้างไม่มากก็น้อยตามแต่ชนิดและส่วนประกอบ อาจจะเป็นประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านพลังงาน หรือในด้านการปรับปรุงคุณภาพของพื้นที่ดิน ขยะมูลฝอยในประเทศไทย ประกอบไปด้วยเศษกระดาษ และพลาสติก ประมาณร้อยละ 20 และมีเศษขวดแก้ว โลหะ อลูมิเนียม ฯลฯ ประมาณร้อยละ 6 ซึ่งขยะมูลฝอยเหล่านี้ย่อยสลายได้ยากหรือไม่ย่อยสลายเลย และเป็นปัญหาในการกำจัด ดังนั้น หากมีการนำเอาวัตถุเหล่านี้กลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ก็อาจจะช่วยลดปริมาณวัตถุที่จะต้องกำจัดเหล่านี้ลงได้กว่า ร้อยละ 70 ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- 1) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ประหยัดและได้ประโยชน์ เพราะมีการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้กลับมาใช้ใหม่
- 2) เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน
- 3) เป็นการช่วยลดปริมาณวัตถุที่ต้องกำจัด
- 4) ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอย ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการควบคุมป้องกัน มิให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากขยะได้อีก
- 5) ทำให้สามารถวางแผนการกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสม เช่น สามารถนำไปกำจัดโดยการหมักทำปุ๋ยได้ หรือนำไปกำจัดโดยวิธีกลบฝังดินอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (sanitary landfill) เศษกระดาษที่ใช้แล้วสามารถนำไปกำจัดโดยวิธี

เผาในเตาเผา สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (recycle) โดยเป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษเพื่อนำมาใช้ต่อไป

1.3.1.4 วิทยาการสรุปแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือคัดแยกขยะจริงตามประเภทของขยะดังกล่าวข้างต้น

1.3.2 การทำปุ๋ยหมัก

1.3.2.1 ความหมายของปุ๋ยหมัก

ปุ๋ยหมัก คือ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยธรรมชาติชนิดหนึ่งที่ได้มาจากการนำเอาเศษซากพืช เช่น ฟางข้าว ชังข้าวโพด ต้นถั่วต่างๆ หญ้าแห้ง ตลอดจนขยะมูลฝอยตามบ้านเรือนมาหมักร่วมกับมูลสัตว์ ปุ๋ยเคมีหรือสารเร่งจุลินทรีย์ เมื่อหมักโดยใช้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว เศษพืชจะเปลี่ยนสภาพจากของเดิมเป็นผงเปื่อยยุ่ยสีน้ำตาลปนดำนำไปใส่ในไรนาหรือพืชสวน เช่น ไม้ผล พืชผัก หรือไม้ดอกไม้ประดับได้

1.3.2.2 ประโยชน์ของปุ๋ยหมัก

- 1) ช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์
- 2) ช่วยเปลี่ยนสภาพของดินจากดินเหนียวหรือดินทรายให้เป็นดินร่วน ทำให้สะดวกในการพรวนดิน
- 3) ช่วยสงวนรักษาความชุ่มชื้นในดินได้ดีขึ้น
- 4) ทำให้การถ่ายเทอากาศในดินได้ดี
- 5) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ปุ๋ยเคมีและสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้
- 6) ช่วยกระตุ้นให้ธาตุอาหารพืชบางอย่างในดินที่ละลายน้ำยากให้ละลายได้ง่าย เป็นอาหารแก่พืชได้ดีขึ้น
- 7) ไม่เป็นอันตรายต่อดินแม้จะใช้ในปริมาณมากและติดต่อกันเป็นเวลานาน
- 8) ช่วยปรับสภาพแวดล้อม เช่น กำจัดขยะมูลฝอยและวัชพืชทั้งหลายให้หมดไป

1.3.2.3 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำปุ๋ยหมัก (ขนาดกว้าง X ยาว X สูง = 2 X 4 X 1.2 เมตร)

- 1) เศษพืช 1,000 กิโลกรัม
- 2) มูลสัตว์ 200 กิโลกรัม
- 3) รำละเอียด 50 กิโลกรัม
- 4) สารเร่งจุลินทรีย์ 1 ชุด
- 5) กากน้ำตาล 5 ลิตร

1.3.2.4 วิธีการทำปุ๋ยหมัก

- 1) นำเศษพืชมาเรียงให้ได้ตามขนาดในบ่อหมัก
- 2) ชั้นหญ้าพร้อมรดน้ำให้ชุ่ม
- 3) ใส่มูลสัตว์ แล้วตามด้วยรำละเอียด กากน้ำตาล
- 4) ราดสารเร่งจุลินทรีย์ 50 ลิตร (เตรียมสารเร่งทั้งหมด 200

ลิตร แบ่งใส่ 4 ชั้น)

- 5) ทำชั้นที่ 2 - 4 เหมือนชั้นแรก
- 6) นำท่อพีวีซีเจาะรูกับบนเศษพืชเพื่อระบายความร้อน

1.3.2.5 การสังเกตว่าปุ๋ยหมักสามารถนำไปใช้ได้หรือไม่

- 1) สีของพืชจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มหรือสีดำ
- 2) อุณหภูมิภายในกองปุ๋ยและภายนอกใกล้เคียงกัน
- 3) เศษพืชมีลักษณะอ่อนนุ่มไม่แข็งกระด้าง
- 4) กลิ่นคล้ายดินไม่เหม็นหรือฉุน

1.3.2.6 วิทยากรสรุปแล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติจริงตาม

ขั้นตอนการทำปุ๋ยหมักดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. การจัดตั้งถังขยะแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย เป็นวิธีการที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ที่พักอาศัยในสำนักทางหลวงที่ 10 มีถังขยะแยกประเภทไว้รองรับขยะตามบ้านเรือนที่แยกไว้แล้ว โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอนก่ายาน

2.2 นำข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 นำเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนก่ายาน เพื่อขอความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนถังขยะแยกประเภท โดยแจ้งว่าสำนักทางหลวงที่ 10 มีการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งจะมีการคัดแยกขยะให้เป็นไปตามหลักสุขาภิบาลเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความสำคัญและสนับสนุนการแก้ไขป้องกันการเกิดมลภาวะของสิ่งแวดล้อมอีกทั้งยังสอดคล้องกับประเด็นการลดภาวะโลกร้อนอีกด้วย แต่ในปัจจุบันนี้ทางสำนักทางหลวงที่ 10 ไม่มีถังขยะแยกประเภทเพื่อรองรับขยะจากบ้านเรือนและสำนักงาน ซึ่งทุกคนยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลดอนก่ายานยินดีให้ความร่วมมือและสนับสนุนถังขยะแยกประเภทให้สำนักทางหลวงที่ 10 นำไปจัดตั้งตามจุดที่เหมาะสม จำนวน 15 จุด

2.3 ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนที่พักอาศัยหรือทำงานในสำนักทางหลวงที่ 10 ได้ทราบว่ามีการจัดตั้งถังขยะแยกประเภทเพื่อรองรับขยะตามจุดต่าง ๆ โดยจะมีตัวแทนคณะกรรมการประเมินกิจกรรม 5 ส ของสำนักทางหลวงที่ 10 ตรวจประเมินทุก 4 เดือน

ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการอบรมและฝึกปฏิบัตินั้น ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 เปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาซึ่งที่ประชุมกลุ่มได้ร่วมกันกำหนดไว้ ดังนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย และการทำปุ๋ยหมัก จำนวน 1 ครั้ง
2. ร้อยละ 100 ของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี เข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติ
3. มีถังขยะแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย คือ ขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตรายหรือขยะพิษ ตั้งตามจุดต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่ จำนวน 15 จุด
4. มีสถานที่สำหรับทำปุ๋ยหมัก จำนวน 1 แห่ง

ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี ตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ในการพัฒนาสามารถจัดได้ตามที่กำหนด รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 12 - 14

ตาราง 12 ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี เรื่อง การอบรมและฝึกปฏิบัติ

กิจกรรมการพัฒนา	จำนวนครั้งที่จัด	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรม	ผลการพัฒนา
1. การอบรมและฝึกปฏิบัติ	1 ครั้ง	17 คน	เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา

ภาพ 11 การอบรมและฝึกปฏิบัติทำปุ๋ยหมัก

ตาราง 13 ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี
เรื่อง มีถังขยะแยกตามประเภทขยะมูลฝอย

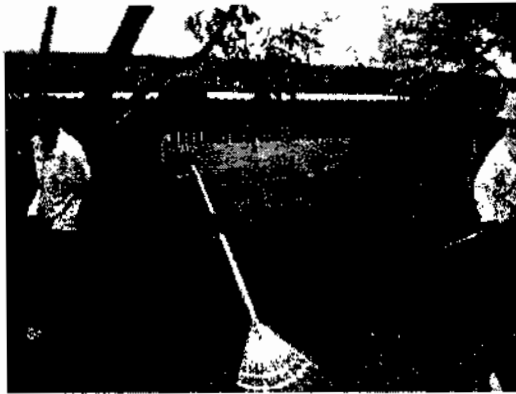
กิจกรรมการพัฒนา	จำนวนที่ ต้องการ	จำนวนจัดหาได้	ผลการพัฒนา
1. จัดหาถังขยะแยกตามประเภทขยะมูลฝอยติดตั้งตามจุดต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่	15 จุด	15 จุด	เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา

ภาพ 12 องค์การบริหารส่วนตำบลดอนก่ายานสนับสนุนถังขยะ

ตาราง 14 ผลการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี
เรื่อง มีสถานที่สำหรับทำปุ๋ยหมัก

กิจกรรมการพัฒนา	จำนวนที่ ต้องการ	จำนวนจัดหาได้	ผลการพัฒนา
1. จัดหาสถานที่สำหรับทำปุ๋ยหมัก	1 แห่ง	1 แห่ง	เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา

ภาพ 13 สถานที่สำหรับทำปุ๋ยหมัก

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี

การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 ทุกฝ่าย โดยเป็นการสร้าง "โอกาส" (space) และ "เวที" (forum) ที่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามา ร่วมกันเรียนรู้สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 โดยร่วมกันค้นหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 นี้ ทำให้ทุกฝ่ายได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิจัยได้เน้นให้เห็นว่าผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในฐานะ "คนใน" (insider) จะต้องเป็น "ผู้แสดง" หรือ "ผู้มีบทบาทสำคัญ" (actor) ในกระบวนการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็น

เครื่องมือสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้กระบวนการวิจัยแบบนี้ทำให้ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 ทุกฝ่ายได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาดตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของสำนักทางหลวงที่ 10 ที่เข้าร่วมตลอดกระบวนการวิจัยและพัฒนา
เจ้าหน้าที่ของสำนักทางหลวงที่ 10 เป็นผู้มีส่วนสำคัญที่สุดในการจัดการขยะของสำนักทางหลวงที่ 10 ได้เรียนรู้จากกระบวนการวิจัยและพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การคัดแยกขยะมูลฝอย

ได้เรียนรู้ว่าการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสำคัญต่อตนเองในเรื่องของการสร้างรายได้เพิ่มจากสิ่งของเหลือใช้ รวมถึงได้รู้ว่าความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงานหากไม่ใส่ใจเรื่องขยะที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายได้แล้วนั้นคนที่ต้องรับผลก็คือเพื่อนร่วมงานของตนเอง อีกทั้งได้เรียนรู้ว่าการเพิกเฉยที่จะจัดการขยะให้เหมาะสมนั้นจะนำผลสะท้อนมาสู่ตนเองและครอบครัวและทุกคนในโลกนี้ดังที่ประสบอยู่ในเรื่องภาวะโลกร้อนนั่นเอง

1.2 การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการทำปุ๋ยหมัก

ได้เรียนรู้ว่าตัวเองมีความสามารถที่จะกำจัดขยะด้วยวิธีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไม่ยากนักเพียงแค่ร่วมมือกันและลงแรงปฏิบัติก็สามารถทำได้จริงในเรื่องของการทำปุ๋ยหมัก นอกจากจะเกิดประโยชน์แก่หน่วยงานแล้วยังเกิดประโยชน์โดยตรงแก่ตนเองที่สามารถนำกลับไปใช้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและหากต้องการใช้ในปริมาณมากก็ยังมีความรู้ความสามารถติดตัวกลับไปทำใช้เองได้อีกด้วย

2. ผู้บริหาร

จากกระบวนการวิจัยและพัฒนาทำให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการกำจัดขยะของสำนักทางหลวงที่ 10 ได้รับรู้สภาพของการจัดการขยะพร้อมทั้งเกิดการเรียนรู้ว่าการกำหนดนโยบายให้เอื้อกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ อีกทั้งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย สำคัญที่สุดคือต้องเข้าใจถึงความจริงของปัญหานั้นๆ รวมถึงต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาว่าหากได้รับโอกาสและการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทของพวกเขาแล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยความเต็มใจและเต็มศักยภาพ

3. ผู้วิจัย

เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็น “กระบวนการเรียนรู้” ที่ “ผู้วิจัย” (researcher) กับ “ผู้ใช้ผลงานวิจัย” (research consumer) และ “นักพัฒนา” ควรจะเป็นบุคคลเดียวกัน และเนื่องจากในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะเอื้อต่อกัน ดังนั้น ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการวิจัยและพัฒนา

ซึ่งประสบการณ์จากการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ นอกจากจะสามารถพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักทางหลวงที่ 10 จังหวัดสุพรรณบุรีได้แล้ว ยังก่อให้เกิดการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (interactive learning through action) และยังสามารถถ่ายทอดประสบการณ์นี้ไปสู่การพัฒนาเรื่องอื่นๆ ได้ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี